

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента кандидата економічних наук, доцента

Татаринцевої Юлії Леонідівни на дисертаційну роботу

Кріцак О.М. на тему «Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Детальний аналіз дисертаційної роботи Кріцак Олександри Миколаївни на тему «Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства», що представлена для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут», дає змогу зробити комплексний висновок щодо її актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності та значущості отриманих результатів, наукової новизни, теоретичної та практичної цінності, надати загальну оцінку дисертації.

1. Актуальність теми дисертації

Корпоративні підприємства (господарські товариства) в сучасних умовах є найбільш поширеною формою організації колективної підприємницької діяльності. Колективний характер виникнення та розвитку корпоративного підприємства насамперед полягає у використанні широких можливостей плідного поєднання професійних компетенцій та фінансових можливостей різних за інтересами учасників економічного співробітництва. З іншого боку, саме широта кола і різноманіття економічних прагнень можливих стейкхолдерів обумовлює складність процесу управління корпоративним підприємством, як на стратегічному, так і на поточному рівні.

Сучасний стан корпоративного управління в Україні характеризується недостатньою прозорістю діяльності господарських товариств (у тому числі – навіть для власників-акціонерів), що зумовлює виникнення численних економічних конфліктів та інших перешкод для забезпечення стійкого зростання. Одним з найбільш вагомих чинників, що на цей час перешкоджають сталості корпоративних відносин у вітчизняних підприємствах, є неповна визначеність та недостатня сформованість організаційно-економічного забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства як механізму збалансованого розподілу управлінських повноважень та відповідальності між учасниками корпоративних відносин.

Фрагментованість організаційно-економічного механізму управління корпоративним розвитком у вітчизняних підприємствах призводить до порушення балансу впливу учасників корпоративних відносин, а, отже, й виступає об'єктивною перешкодою для розвитку корпоративного співробітництва та повного використання численних переваг даної форми організації підприємницької діяльності, що буде особливо значущим та важливим в контексті післявоєнного економічного відновлення держави.

З цієї точки зору, тема дисертації Кріцак О.М., присвячена обґрунтування теоретичних засад та розробка науково-методичних і практичних рекомендацій щодо організації управління корпоративним розвитком підприємства, є актуальною і своєчасною.

Дисертацію виконано згідно з планами науково-дослідних робіт Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за темою «Удосконалення системи корпоративних фінансів, як основа управління розвитком суб'єктів господарювання» (№ДР 0124U004044) та Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою «Розвиток обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту підприємства» (номер державної реєстрації 0123U104012)

2. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертації, є достовірними. Розроблені автором рекомендації та пропозиції мають достатньо високий ступінь універсальності і можуть бути застосовані для розробки, опрацювання та впровадження відповідних теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства.

Основні положення дисертації характеризуються певною науковою новизною. Автором було опрацьовано великий масив сучасних фундаментальних та прикладних досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативних актів України, законів та розпоряджень Уряду, матеріалів науково-практичних конференцій з проблем управління корпоративним розвитком підприємств.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації і винесені на захист базуються на поглибленому вивченні та узагальненні значного обсягу наукових джерел та коректному застосуванні сучасних методів дослідження, таких як: абстрагування, аналіз і синтез; монографічний та теоретичні узагальнення; побудови бібліометричних мереж (VOSviewer); експертне оцінювання з використанням логітів шкали Раша; мови моделювання архітектури підприємства Archimate; багатовимірних стратегічних матриць; структурних рівнянь (PLS-SEM); нечіткого висновку.

Кваліфіковане використання зазначених методів дослідження дозволило дисертанту зробити особистий внесок у розвиток теоретичних засад та науково-методичних підходів щодо організаційно-економічного забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства, довести рекомендації та пропозиції до рівня їх практичного використання на вітчизняних підприємствах.

У першому розділі уточнено сутність процесу корпоративного організаційного розвитку як багатовимірного фазового процесу змін

інституційно-поведінкових, структурно-процесних і мотиваційних компонентів (с. 12-30), сформовано концептуальну рамку організаційно-економічного забезпечення корпоративного розвитку суб'єктів господарювання (с. 31-36): представлено підхід щодо структурування елементів забезпечення, їх взаємозв'язків і ролі у підтримці стратегії (с. 37-49), узагальнено положення щодо відбудови організаційного підґрунтя діяльності вищих органів управління корпоративного підприємства як інституціонального підґрунтя реалізації стратегії (с. 50-60).

У другому розділі (с. 63–123) проведено аналіз тенденцій розвитку підприємницького середовища корпоративних суб'єктів в Україні (с. 63-87, досліджено вплив стану організаційно-економічного забезпечення корпоративного управління на динаміку результатів підприємств (с. 88-101), обґрунтовано підхід до оцінювання динамічної архітектурної зрілості як основи для розробки проектів розвитку (с. 102-122, в рамках якого обґрунтовано результуючий концепт «архітектурно зрілого корпоративного розвитку» (с. 102-122).

У третьому розділі представлено архітектурні моделі стратегії корпоративного розвитку та створення цифрового репозиторію архітектурних рішень для підтримки погодженого стратегічного вибору (с. 126-141), запропоновано методичний підхід до узгодження елементного складу організаційно-економічного забезпечення зі стратегічним вибором підприємства на основі індексу стратегічної когерентності (с. 142-160), дано обґрунтування вибору інструментарію управлінської підтримки корпоративного організаційного розвитку з позиціонуванням підприємства за ключовими детермінантами (тип розподілу корпоративного контролю, ємність внутрішніх джерел фінансування, значущість впливу персоналу) і формуванням узгодженого пакета організаційних і корпоративних інструментів (с. 161-176).

Таким чином, можна відзначити, що структура дисертаційної роботи є логічною та завершеною. Зміст дисертаційної роботи, який відповідає назві теми, засвідчує самостійність та оригінальність проведеного дослідження. Через усі розділи простежується орієнтація на проблематику організаційно-економічного забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства.

Вірогідність наукових результатів, які викладено в дисертаційній роботі, підтверджується повним науковим обґрунтуванням основних положень дисертації за сучасною економічною теорією та за новітніми розробками вітчизняних і зарубіжних науковців в галузі корпоративного управління підприємствами, законами та нормативними актами України, даними фінансової та статистичної звітності підприємств України.

Висновки, наведені в дисертаційній роботі, є логічно обґрунтованими, в них повною мірою знайшли відображення основні наукові положення та результати практичного впровадження розробок автора.

3. Дотримання принципів академічної доброчесності.

Дисертація виконана з дотримання вимог академічної доброчесності,

отримані результати дають підстави говорити про оригінальність роботи. У тексті містяться авторські ідеї, і не виявлено використання ідей інших науковців без посилання на їх роботи.

Основні ідеї автора та результати дослідження викладено у п'яти фахових статтях, а також дисертант активно приймала участь в українських та закордонних конференціях, де була проведена апробація ідей, що викладено у дисертаційній роботі.

4. Наукова новизна результатів дослідження

Підтверджую наукову новизну положень, висновків, рекомендацій, що містяться у дисертаційній роботі, а саме:

удосконалено теоретичні положення щодо визначення сутності процесу корпоративного організаційного розвитку суб'єкту господарювання, що на відміну від відомих, пропонується розглядати як багатоетапний фазовий процес змін інституціонально-поведінкових, структурно-процесних та мотиваційно-соціокультурних компонентів організаційної побудови підприємства, що передбачає цілеспрямоване переосмислення рольових позицій та моделей поведінки стейкхолдерів, що передбачає трансформацію використовуваних жорстких ієрархічних структур управління в напрямку ускладнення організаційної архітектоники корпоративних відносин (с. 23-30);

удосконалено технологію оцінювання зрілості корпоративної архітектури суб'єкта господарювання, відмінність якої полягає у виділенні структурованих в розрізі елементів організаційно-економічного забезпечення управління корпоративним розвитком напрямів оцінювання, кожен з яких за допомогою введених питань-індикаторів співвіднесений з статичною та динамічною складовою архітектурної зрілості, що дозволяє на основі ідентифікації архітектурних розривів в рамках двох розроблених моделей формування сценарії трансформації корпоративної архітектури реалізувати аналітичне обґрунтування проєктів корпоративного розвитку суб'єкта господарювання (с. 104-123);

набув подальшого розвитку методичний підхід щодо формалізованого представлення та забезпечення узгодженої зі всіма стейкхолдерами реалізації стратегії розвитку корпоративного підприємства, відмінність якого полягає в орієнтації на безперервну актуалізацію параметрів корпоративної архітектури бізнесу в циклах рефлексивного управління, зв'язуванні положень стратегії розвитку та архітектурних розривів із зафіксованими в репозиторії архітектурних рішень сценаріями динамічного перегляду бізнес-здібностей підприємства (с.126-142);

набув подальшого розвитку методичний підхід щодо узгодження елементного складу організаційно-економічного забезпечення управління з результатами стратегічного вибору підприємства в циклах корпоративного розвитку, відмінність якого полягає в врахуванні рівня стратегічної когерентності під час обґрунтування сценаріїв корпоративного розвитку, введенні індексу узгодженості цілей розвитку з архітектурними змінами підприємства, врахуванні впливу синергії корпоративної організації на вибір

стратегічних альтернатив розвитку, що дозволяє підтримувати заданий рівень стійкості та економічної безпеки трансформаційних процесів (с. 48-49, 142-160);

набули подальшого розвитку методичні положення щодо обґрунтування вибору інструментарію управлінської підтримки корпоративного організаційного розвитку, що на відміну від існуючих підходів, ґрунтуються на узагальненні оцінок впливу ключових детермінант даного процесу (тип розподілу корпоративного контролю над суб'єктом господарювання, ємність джерел внутрішнього фінансового забезпечення інвестиційних потреб бізнесу, значущість впливу персоналу на формування результатів діяльності) на розробку та впровадження проектів корпоративного розвитку (с. 53-60, 161-176).

Про завершений характер дослідження та достатній рівень наукової новизни свідчить обґрунтованість, повнота і виваженість авторських висновків і рекомендацій.

5. Повнота відображення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертації роботах

Результати досліджень опубліковані у 11 роботі, серед яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України та 6 тезисів у матеріалах конференцій.

Основні положення дисертації були апробовані на 3 науково-практичних конференціях. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації. Участь здобувача у роботах, що опубліковані у співавторстві зазначена у дисертаційній роботі.

Опубліковані матеріали повністю відображають зміст дисертації та відповідають вимогам пункту 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44.

6. Теоретична цінність та практичне значення роботи і використання результатів дослідження

Важливість та теоретична значущість результатів дисертаційної роботи виражається актуальністю теми роботи та суттєвістю авторського внеску до вирішення важливого науково-практичного завдання із обґрунтування теоретичних засад та розробки науково-методичних і практичних рекомендацій щодо організації управління корпоративним розвитком підприємства. Теоретичне значення одержаних результатів полягає у розробці теоретико-методичних положень, які дозволяють сформувати комплексний підхід щодо формування організаційно-економічного механізму управління корпоративним розвитком підприємства на основі досягнення оптимального балансу та погодженості інтересів учасників корпоративних відносин в процесі співробітництва.

Наявні в роботі результати дослідження є придатними для застосування в практиці організації та управління у вітчизняних корпоративних

підприємствах. Розроблені у дисертації оригінальні авторські пропозиції щодо формування організаційно-економічне забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства можуть широко використовуватися на усіх рівнях регулювання корпоративних відносин в господарських товариствах. З практичної точки зору застосування запропонованих методик і методичних рекомендацій дозволить суб'єктам господарювання повною мірою обґрунтувати відповідний комплекс рішень щодо використання переваг корпоративної форми організації підприємницької діяльності.

Практична цінність висновків та рекомендацій автора доведена впровадженням методичних основ організації та управління корпоративним розвитком у ТОВ «Хімлаборреактив» (м. Бровари, довідка № 19514 від 14.01.2025 р.), в діяльності ПрАТ «Макрохім» (м. Київ, довідка № 203 від 15.01.2025 р.) в роботі ТОВ «ІТРІЙ» (м. Київ, довідка № 5 від 16.01.2025 р.).

Науково-методичні розробки, викладені в дисертації, також можуть широко використовуватися у навчальному процесі при викладанні широкого спектру економічних дисциплін, що підтверджується відомостями про впровадження окремих положень дисертації у освітній процес Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» при викладанні дисциплін «Управління результативністю», «Стратегічне управління», «Організаційна поведінка» та «Управління стратегічними змінами» здобувачам вищої освіти, що навчаються за спеціальністю «Менеджмент» (акт від 05.03. 2025 р.).

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Кріцак О.М. на тему «Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати, що в сукупності спрямовані на розв'язання конкретного наукового та практичного завдання – обґрунтування теоретичних засад та розробки науково-методичних і практичних рекомендацій щодо організації управління корпоративним розвитком підприємства.

Дисертація має традиційну структуру: вступ, три розділи та висновки до розділів, загальні висновки, додатки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 281 стор., у тому числі 41 таблицю, 26 рисунків, список використаних джерел із 237 найменувань та додатків.

Зміст роботи викладено в чіткій логічній послідовності, що наочно підтверджено та проілюстровано відповідними таблицями і рисунками.

Дисертація (комп'ютерний набір) виконана українською мовою, оформлена у відповідності з встановленими нормами і правилами, є завершеною науково-дослідною роботою. Викладення матеріалу у дисертації свідчить про високу досвідченість дисертанта та ґрунтовну обізнаність у сферах управління підприємством, відзначається послідовністю та науковою обґрунтованістю. Дослідження мають теоретико-методичний та прикладний аспекти, що є характерним для наукової роботи на здобуття наукового

ступеня доктора філософії. Тема дисертації та її зміст відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи, її цілісність та логіку викладу матеріалів, разом з тим можна зробити декілька зауважень і звернути увагу на дискусійні положення дисертаційної роботи Кріцак О.М.

8.1. При викладенні досить цікавого авторського підходу щодо узгодження елементного складу організаційно-економічного забезпечення управління з результатами стратегічного вибору підприємства слід було б більше уваги приділити формуванню лінгвістичних змінних (с. 142–160).

8.2. Доречною здається необхідність більш розгорнутого сутнісного обґрунтування та подання більш повного алгоритму розрахунку індексу стратегічної когерентності (с. 142–160), представленого в дисертації описом мови множин.

8.3. На зацікавленість викликає авторська позиція відносно більш чіткого розмежування елементів змістовно сформованого (с.12-30) понятійно-категоріального апарату дослідження («корпоративний розвиток», «організаційний розвиток підприємства», «корпоративний організаційний розвиток»), що дозволило б посилити теоретичну значущість отриманих результатів роботи.

8.4. Висновки автора щодо структуризації організаційно-економічного забезпечення управління корпоративним розвитком (с.48-49) та упорядкування діяльності вищих органів управління корпоративного підприємства (с.50-61) доцільно було б доповнити рекомендаціями щодо удосконалення організації корпоративних відносин у вітчизняних господарських товариствах за умови трансформаційних змін інституціональних засад побудови національної системи корпоративного управління.

8.5. В поданих рекомендаціях щодо вибору інструментарію управлінської підтримки корпоративного організаційного розвитку (с.161-176), що враховують, зокрема, вплив потенційно конфліктних ситуацій взаємодії між претендентами на корпоративний контроль (с.167-169), а також впливу персоналу на результати діяльності (с.170-171) автору слід було б більше уваги приділити організаційним аспектам запобігання виникненню суперечок між учасниками корпоративних відносин в процесі розвитку підприємства.

Вказані недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної роботи. Дисертація є актуальною і має високу наукову цінність та практичну значущість.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Кріцак О.М. на тему «Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства» є

завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати, має наукову новизну та дає перспективи подальших досліджень. Дисертація виконана на достатньому науково-теоретичному рівні, а отримані в процесі дослідження наукові результати характеризуються новизною та мають практичну цінність. Вибрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи в цілому виконано. Зміст дисертації відповідає галузі знань 07 – «Управління та адміністрування» та спеціальності 073 – «Менеджмент».

Враховуючи актуальність теми, отримані результати та певну практичну значущість вважаю, що дисертаційна робота Крицак Олександри Миколаївни на тему «Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративним розвитком підприємства» відповідає вимогам 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціальної вченої ради Закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44 та вимогам до оформлення дисертації МОН України від 12.01.2017 № 40, а сама автор, Крицак Олександра Миколаївна, заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Офіційний рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і фінансів,
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

Юлія ТАТАРИНЦЕВА

Після доцента кафедри
обліку і фінансів, к.е.н.,
доц. Ю. Л. Татаринцевої
Митгушенко

професор

МИТГУШЕНКО